

polnoma zagotavljenih, tako da se je kurz delnic že v početku julija od 68 gld. na 80 povisal.

Zdaj pa čujte! Početkom julija 1872, tedaj še le potem, ko je 3000 delnic že zagotavljenih bilo, dobi vrednik „Gospodarjev“ nenadoma sledeče pismo iz Ljubljane: „Podpisano ravnateljstvo banke ima čast, Vam vsled sklepa od 28. junija za uspešno in zaslužno delovanje glede banke „Slovenije“ s tem 5 delnic poslati ter Vas prositi, da podvzete tudi zanaprej podpirati blagovolite.“ „Ravnateljstvo.“

Vsak vidi, da je to čast za vrednika in za list bila, in da bi bila grda surovost, ko bi bil hvalenost sl. ravnateljstva s tem odvrnil, da jim pošlje — že v knjižene akcije nazaj! Vrh tega si je pa vrednik bil v svesti, da s sprejetimi delnicami le sam sebi davek naklada; kajti kdor prevzame akcije, prevzame tudi vso odgovornost in dolžnost, ob svojem času, če bi treba bilo, jih tudi doplačati, ker se glasé na 200 gld., v tem ko zdaj več vredne niso kakor 85 gld.

Iz tega se vidi, koliko resnice da je v knjižuri slovenskih fakinov, češ da je vrednik „Gospod.“ podkupljen bil, da priporoča banko! Storili smo le kar je bilo mogoče v listu storiti, ne vedé, ali se bo stvar posrečila ali ne? Največa zasluga pa gre gg. dru. Costi in Zarniku, ki sta pri zagrebški eskomptni banki proti silno bratovskim pogodbam zagotovljenje zadobila, da prevzame banka vse akcije, ki bi se pri nas ne oddale. Je li zagr. esk. banka tudi podkupljena bila, da je to storila?

Na dalje pravijo slovenski fakini v knjižuri, da so tudi drugi listi po širokem svetu podkupljeni bili, da za banko delajo ali vsaj — molče. Na naše pozvedovanje se nam je 15. dec. 1872 v tej zadevi od sl. ravnateljstva odgovorilo, da je scer bankin opravični svet — kakor je to še vse v večji meri pri drugih bankah navadno — za tiskovne namene 60 delnic odločil, da se pa ni ne ena v ta namen katerim novinam oddala. Še menj je zamogla banka z gotovim dnarjem koga podmititi, ker tačas še sama premoženja imela ni. Edino kar se je storilo, bilo je to, da so se nekterim bolj poštenim novinam inserati ali oznanila pošiljale in — plačevale, kar biti mora, ker ni mogla banka na hrastóve pribijati svojih naznanil.

Kaj da imajo knjižurinci s pl. Treuensteinom opraviti, nas nič ne briga; le to še povemo, da so začeli grdi sebičniki še le tedaj banko prav hudobno upravljati, ko jim je opravični svet lansko leto vrata bil pokazal.

Naj sodi zdaj svet, na ktere strani da je sebičnost in podkupljivost.

Dopisi.

V Ljutomeru, 26. jan. 1873. Na dopis od „sv. Križa pri Ljutomeru v 4. št. „Gosp.“ odgo-

voriti si štejem v dolžnost, ker sem kot okraj. načelnik v prvi vrsti poklican, razmere okraja na vsako stran zastopati. To pa hočem ravno tako mirno, objektivno in brez žaljenja storiti, kakor gospod dopisnik.

Krivica, ki se po dopisnikovem izrečenju dela malonedeljski okolici skoz to, da nema nobenega haska od okrajnih cest, a mora pa vendar k vzdrževanju taistih pripomagati, ne da se tako lahko odpraviti, kakor bi res želeli bilo. Vzrok temu je neugodni položaj te okolice same; na dalje pa pomen in naprava okr. cest. Okrajne ceste imajo ta namen, da vežejo okraj med seboj in z drugimi sosednimi okraji na tistih mestih, kjer to potreboča prepeljevanja in občenje s sosednimi kraji zahteva; toraj okrajna cesta ne more samo ene okolice preteči, ampak mora po svoji lastnosti protezati se od ene strani okraja do druge. To, potem pa, da bi bilo iz gospodarstvenih vzrokov celega okraja jako neopravičeno, ako bi dve okr. cesti drugo zraven druge v isti kraj tekoči hotel osnovati, bil je vselej in še danes merodajin razlog, zakaj da se zraven okr. ceste po Ščavniški dolini, ki veže Ljutomer s sv. Jurjem in dalje z Mariborom in Ptujem, ni mogla izpeljati še druga čez malonedeljsko dolino, ki bi ravno tako se utikala v okrajno cesto zgornje-radgonskega okraja, ki proti Ptuju in Mariboru drži. Dve cesti toraj v istem kraju ne morete obstati, okr. cesto pa skoz Ščavniško dolino odpraviti, ne bo šlo tako dolgo, dokler bo imela politiška gosposka v Ljutomeru pri sv. Jurju kaj opraviti, a ta ima pri tej reči zdatno besedo, to mi naj gosp. dopisnik slobodno veruje. Še menj pa bi se ta projekt izpeljal, ako bi se po dopisnikovem nasvetu okr. glavarstvom izročila skrb okrajnih cest in drugih reči. Iz tega sledi toraj, da okrajni zastop, ki mora vselej korist celega okraja pred očmi imeti, do sedaj še ni mogel ustreči, kar se tiče okrajnih cest, posebnim željam malonedeljske okolice. Tudi tega okrajni zastop ni kriv, da je ta ali una občina, kar se tiče njenega položaja, potem rabe okrajnih cest, na boljsem ali slabejem; prav za prav pa okrajne ceste niso tudi za to ali uno občino narejene, temuč za blagor celega okraja, cele dežele itd. Pri izpeljevanju taistih se toraj ne more toliko na posebne občine, kakor na korist celega okraja ozir jemati. Ako bi toraj vsaka občina htela, kakor gosp. dopisnik terja, neposredno okrajno cesto uživati, potem bi se morale vse občinske ceste za okrajne proglasiti; ako bode pa to na korist okraju, to prepuščam gosp. dopisniku na razmišljevanje. Ljutomerski okraj je v razmerju proti drugim itak že silno z okrajnimi cestami preobložen; to dokazati, mi ni drugega treba, kakor ta okraj s sosednimi zastran cest vzporediti. Ormuški okraj, ki je za tretino večí od ljutomerskega, ima okrajnih cest skupaj 35,629 tekočih sežnjev; gornjeradgonski okraj pa, ki še ni za tretino manjši od ljutomerskega, samo 13,491

tekočih sežnjev, v tem ko ima ljutomerski okraj vsega skupaj 40.858 tekočih sežnjev okrajnih cest. Te številke, mislim, da dosta jasno govorijo; čuditi se je toraj le, da se še pri nas nahajajo ljudje, in celo kmečkoga stanú, ki menijo, da še vse premalo okrajnih cest imamo! Ko pridemo do vzdrževanja okrajnih cest in do potroškov za nje, imel bom priliko sopeset s številkami dokazati, ali je to res, kar dopisnik tako neopravičeno izrekuje, da je tukajšnji okrajni narodni zastop sovražnik kmetu, ker ga samo žuli. (Dalje prih.)

Od Donačke gore, 28. jan. — Kljubu neznanu grdim stezam se je v nedeljo 26. t. m. prav lepo število vrlih mož na zborišču našega kat. polit. društva zbralo. Eden g. društvenik nam je jasno razložil, kako lepe in velike so naše pravice, ktere so nam svitli cesar z ustavo v oktoberski diplomi „nepreklicljivo“ dali in zagotovili, kako so pa nemški ministri z svojo nemško-liberalno stranko od leta 1860 do danesnjega dne priznane nam pravice za liberalne Nemce pridržali, nam katoliškim Slovanom pa lagodne ostanke pustili. Zavoljo krivičnega razdeljenja volilne pravice se je čisto nepotrebno nemir in prepir med avstrijanskimi narodi in postavni upor proti vladi vnel. Nemško-liberalna manjšina že 12 let z umetno in zvijačno napravljeno večino v državnem zboru z nami, ki nas je ogromna večina po številu, neobzirno gospodari. Čuli smo, kako in zakaj da je pomirjenje narodov blagemu ministru Hohenwartu spodletelo, in kako se zdaj ravno — kakor bi vedli, da imajo poslednjokrat še oblast nad nami — pripravljajo, po nezaslišani krivici neposrednih volitev nas Slovane za vselej k steni pritisniti, in kakor se glasno grozijo, sv. cerkev še hujše v klado djati.

Zalostna skušnja nas uči, kako da zamore nenasiitljiva vladeželjnost iz najboljše ustave napraviti najgadniji spaček, iz svobode jarem sužnosti, in najblažje namene vladarja uničiti.

Zato pa je tudi bil ob koncu govora enoglasno in navdušeno sprejet predlog: naj se naravnost do svitlega cesarja pošlje ponižna prošnja, da nas blagovolijo varovati in braniti tolike krivice in Avstrijo tolike nevarnosti, ki nam in njej v nameravanih neposrednih volitvah proti, in naj nikar take postave ne potrdijo.

Po volitvi odbora in raznih živahnih nagovorih igrali smo tombolo. Kar nam je čistega dala, za to bomo kupili Tebe „slov. Gospodar“! Nekoliko udov se je spet na novo vpisati dalo. Naj veselejše pa je bilo videti, kako se bistri kmečki fantje za društveno stvar zanimajo in vnamajo. Fantje slovenski, to je pa tudi za Vas kaj koristno in potrebno, kajti Vi bote po večem prihodnji slovenski narod!

Pristavek vredništva. Svetujemo Vam, pošljite prošnjo do svitlega cesarja naravnost graškemu kat. pol. društvu, ki ima premnogo enač

prošinj že pripravljenih, da jih o pravem času in na pravem mestu oddá.

Iz štajerske Ribnice, 19. januarja. (Poštenjak Slovenecem v izgled.) Včeraj smo pokopali Pavla Držečnika, prevžitkarja v Arlici. Kot rokodellec si je rajni toliko prihranil, da si je s prvega malo, in pozneje večje posestvo kupil. Preveliki trud pri rokodelstvu mu je pa tudi bolezen naklonil, za katero je v 60. letu svoje starosti tudi umrl. Rajniki se je doma brati brez šole naučil. Bil je národnjak ter rad prebiral ne le knjige, ampak tudi časnike, ktere si je pod drugim imenom naročeval in jih pridno prebiral. Ravno tako je pri družbi sv. Mohora za več udov plačeval. To vse iz namena, da bi ljudi k branju in za našo stvar pridobil, in da je njegovo ime skrivno ostalo zaradi ponižnosti in priprostosti. Svojega sina Lukeža je v vseh rečeh, kar se národnosti tiče, podpiral, in le z njegovo pomočjo se je dotični mogel v našem nemškutarskem okraji narodnjaka skazovati. Vloge je pošteni sin L. sodnijam slovenske pošiljal, kar je za njegovo starost in okolščine dosti. Ko je enkrat pri nekem notarji v Marbegu zahteval slovensko pobotnico, mu notar odgovori, „da ne vé, kaj da je pobotnica“, in ko mu naš L. razloži, da je to po nemškutarskem „kvitenga“, je notar djal, „da se pri njem samo nemško piše, pa tudi ko bi kdo slovensko pisal, nič ne velja in sodnija bi ne sprejela (!)“ Dotični pa pohlevno odvrne, da sodnija sprejemlje, ako advokat slovensko pismo napravi, in da on — strahovani namreč — slovensko imeti mora, ker plačnik nemškega ne sprejme.“ Ko nemškutarski notar R—l plačnikovo ime zvé, pravi, „da je vsak norec, ki to zahteva, itd.“ ter v strašni nemčurski jezi dalje rohni.

Z velikim trudom si je P. nekoliko premoženja pridobil, s katerim je dobro ravnal. V vzajemno podedovanjsko društvo „Slavijo“ je za več oseb oskrbel, da se bo 15 do 20 let za-nje vplačevalo. Enemu izmed teh je samo krstni boter. Za druge, ki so bili samo služabniki kako leto pri njem, je za eno ali dve leti pri omenjenem društvu plačal in jih s tem k varčnosti napotil. Znal je tudi vsako žensko delo v roke vzeti in si je tudi vse sam opravljal, da ga gotovo nima naš kraj enakega blizo. Bodi mu večni mir in pokoj, in da bi našel tudi posnemovalcev več!

Iz Celja, 26. januarja. (Cesta pod starim gradom.) Ta, v celjski okolici ležeča cesta, služila je poprej največ rudnikom za premog v Pečovniku in le nekterim kmetom, torej so jo tudi le ti vsled konkurencije, po pol. oblasti l. 1857 razpisane, vzdrževali. Rudniki so pa jame za premog čisto zapustili, in vpraša se, kdo da bode sedaj za to cesto skrbel? Cesto rabijo največ mestjani, ki dovažajo po njej drva iz Pečovnika na tisoče vozov vsako leto. Okoličanska srenja je zahtevala, da preide cesta v okrajno konkurencijo; ker pa okrajni zastop temu ni pritrtil, se je obrnola sre-

nja do deželnega odbora, kateri je, kakor čujemo, odločil, da mora srenja okolična konkurenčno obravnavo napeljati.

Pazite torej okoličani! Pravico imate zdaj v rokah. Pred vsem je treba natanko preiskati, komu in na koliko mu ta cesta v porabo služi; vsakemu teh deležnikov, in toraj tudi mestjanom, se odkaže primerni kos ceste, za ktereга mora on skrbeti. Zoper to srenjsko sodbo gre pritožba le do dež. odbora, ki bode že vedel pravico dati onim, katerim bi se krivica godila.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nič kaj posebno novega razen velikega zaupanja, ki ga imajo ustavaki, da bo šlo, z volilno preuredbo namreč. Ker so cesar iz Ogerskega na Dunaj se povrnoli, trdijo ustavaki, da bode ministerstvo dobilo oblast, direktne volitve na dnevni red v zbornici poslancev postaviti. To je vse mogoče, pa s tem še ne bode šlo, ker je silno verjetno, da v tem slučaju Poljaci drž. zbor zapusté. Kaj pa potem? Od sklepa ustavakov do cesarskega potrjenja sklenjene postave je še dolga dolga pot. Čuje se tudi, da gredó peticije proti dir. volitvam iz cesarske kancellerie na ministerstvo „zur verfassungsmässigen Erledigung“, t. j. da se po „ustavni“ poti pod klop vrže, kar tem gospodom ne ugaja.

Gospôska zbornica se je 27. t. m. pričela in seer s prav liberalno preuredbo vseučilišč, katerim se hočejo vse „stare“ pravice vzeti, toraj tudi najstarejša, da so — kakor dunajsko in praško — katoliška učilišča. Kardinala Schwarzenberg in Rauscher sta proti tej od vlade predloženi postavi govorila; pa vse je bob v steno.

Na Českem brani vlada na vsaki način narodu, da ne bi v peticijah do vladarja izrekel, kar misli. Policija stikuje po peticijah, kaznuje gostilničarje in druge posestnike javnih lokalov, kjer so peticije v podpis položene bile, slednjič so se prepovedali tabori, v zadevi dir. volitev napovedani. — To vse nič ne pomaga, ker se narodu usta zapreti ne dajo!

Na Kranjskem je pol. društvo „Slovenija“ sklenolo enako peticijo proti dir. volitvam svitl. cesarju poslati, ter so v odsek za sestavljenje pisma izvoljeni bili gospodje: dr. J. Bleiweis, dr. Vošnjak, dr. Poklukar, J. Jurčič in F. Potočnik. Po nasvetu dr. Vošnjaka naj pristopijo k peticiji občine, društva itd.

Iz Hrvaškegega je prišel glas kot strela iz vedrega, da hočejo zopet — Raucha postaviti za bana! Tedaj še trojedna kraljevina ni zadosti podkajena od poprej?

Razne stvari.

(*Nemila smrt*) nam je vzela zaporedoma dva blaga narodnjaka. 17. t. m. je umrl v Celju odvetnik in deželne sodnije svetovalec v pokoju, g. dr. Jak. Majer. — 27. t. m. umrl je g. Edv. Knez, c. kr. notar pri sv. Lenartu, biser štajarskih domoljubov, „Gospodarju“ in tiskovnemu društvu srčen prijatelj. Hvaležen spomin obema!

(*Državni žebci.*) Kakor se nam iz Radgone piše, je prosil okr. zastop pri dež. odboru za to, da se dvema posestnikoma onega okraja državni žebci prepustijo. V pospeševanje konjereje v teh krajih je silno želeti, da dež. odbor tej želji ustreže.

(*Zastopnik banke „Slovenije“*) v Mariboru, g. Jan. Pajk, stanuje v koroški ulici hiš. št. 226.

(*Očitna zahvala.*) Bralno društvo pri Malej nedelji se vsem svojim dozdanjim dariteljem pristréno zahvaljuje, posebno pa gorko zahvalo izreka v. č. g. A. Stranjščaku, župn. v Vrzejih, v čigar poslopju je društvo blizo dve leti svojega obstanka svoj sedež imelo. Naj mili Bog vsem našim dobrotnikom povrne njihovo narodno žrtvalnost ter pospeši našo narodno početje! Odbor.

(*Nemška politika*) stane Mariborčane, kakor je seštel „M. Ztg.“ na leto 9499 gld. in seer zaradi zveze samostalnega mesta s slovenskim okrajem. Toda „politiška korist“ je tudi kaj vredna, pravi „M. Ztg.“

(*V Brežicah*) se je 19. t. m. igrala slovenska igra: „Ravni pot najboljši pot.“ Menda iz samega strahu pred to nesrečo, ki je žugala nemškimi Brežicam, poginol je kratko poprej nemški „konstitutij-verein.“ Requiescat!

Vabilo v družbo sv. Mohora za leto 1873.

Družba sv. Mohora nastopi letos svoj trinajsti tečaj. Število udov je res velikansko, vendar ni še tako, da bi se pomnožiti več ne dalo; lahko dobimo še na tisoče novih družbenikov, ako rok križem ne deržimo. Lanske okolščine vpisovanju niso bile nikjer ravno ugodne; vendar ni je bilo dekanije, katera si ni pridobila novih družbenikov; 1600 udov jih je lani pristopilo na novo. Naj se zgodi tudi letos! in zgodilo se bode, samo da vsi skupaj od prvega do zadnjega delamo složno, pogumno in neutrujeno v zaupanju na Boga in Bog bode blagoslovil naše delo in našo družbo! Silne nevarnosti obdajajo dandanes naš narod od vseh strani; v domači družini, v šoli, v srenji žugajo mu spodkopavati prvo in najpoglavitejšo podslombo vse sreče: vero in ž njo vred narodnost; dovolj glasno kličejo tedaj rodoljube vse na krepko delo in uzajemno brambo najsvetejših pravic. Složimo se tedaj v družbi sv. Mohora, da v kerščanski slogi branimo in varujemo vsi, kar je narodu najbolj drago in sveto; združimo moči, da zjedineni preženemo nevednost, surovost, sramoto in uboštvó in širimo poduk, omiko, čast, krepkost in blagostanje v premili domovini! —